

Bestemt for Fremtiden. At Afhændelsen i de senere Aar er gaaet noget hurtigt, ligger deels i, at Staten har afhændet Saameget, deels i, at enkelte Godseiere virkelig have viist en særdeles Imødekommen, og deels endelig i, at Enkelte, som havde spredte Eiendomme, af den Grund have solgt. Det er blevet anført, at Udsigten til en Tvangsløb havde hindret den frie Afhændelse; det kan jo gjerne være, at dette har været Tilfældet enkelte Steder, men jeg kan dog ikke troe Andet, end at denne Udsigt ogsaa mange Steder har virket hen til, at Salg have fundet Sted. Fortiden gaaer Afsløsningen ganske sikkert ikke hurtigt for sig, især naar man ser bort fra enkelte bestemte Godser, og naar man til Støtte for den Formening, at den vil gaae hurtigt, har anført, at det ligger i selve Godseierens Interesse at afhænde, saa skal jeg vel ikke absolut benægte de materielle Interessers Indflydelse paa Vedkommendes Handlemaade i saa Henseende, men ved Siden deraf troer jeg dog, man ogsaa maa erindre, at da en overveiende Deel af Fæstegods ligger under Majoraterne, ere de fleste Besiddere af Fæstegods i en saadan Stilling, at de ikke behøve at tage Hensyn til en noget forøget Indtægt, og derfor ganske sikkert meget ofte lade sig lede af Lyst til en vis Ansæelse, en vis jorddrotlig Høihed, som hele Forholdet fører med sig.

J Principet er jeg altsaa af den Mening, at Fæstebaandet kan og bør løses; deri er jeg aldeles enig med den sidste ærede Taler, og jeg troer, at hvad jeg her har anført vil være tilstrækkeligt til at vise, at jeg med en vis Velvillie har gjennemlæst det foreliggende Lovforslag. Naar jeg ikke desuomindre ikke kan være tilfreds med det og ikke kan tilraade Nogen at gaae ind paa det, saa er jeg idetsmindste mig selv bevidst, at det ikke er, fordi jeg har været særdeles vanskelig at tilfredsstille. Det forekommer mig, at den allernaturligste og billigste Maade at fremtvinge Afsløsning paa vilde være den, at man bestemte, at Forholdet skulde ophøre, naar Fæsteledighed indtraadte, hvad enten de Vedkommende nu kunde forene sig om at bestemme Værdien, eller at Værdien kom frem derved, at Gaarden blev

sat til Auction. Ud denne Vel vil man ganske sikkert, det indrømmer jeg, komme ind paa at skulle bestemme, hvilken Andeel man passende maa antage, at Godseieren bør afgive af den forøgede Værdi, som Gaarden faaer, idet den overgaaer til Selveiendom uden Fæstevang, hvad enten dette maatte blive Tilfældet strax eller efter Udløbet af et vist Antal Aar. Men at vi saaledes komme ind paa Spørgsmaalet om Delingen, om jeg saa maa udtrykke mig, anseer jeg for en absolut Anbefaling, men jeg troer ikke, at Nogen kan nægte, at det foreliggende Lovforslag gaaer uden om Spørgsmaalet, og det forekommer det mig ikke, at vi have Lov til; det er den lovgivende Magt, der skal give Bestemmelser i Sager, der i den Grad vedrøre Folkets Bee og Vel, og vi kunne virkelig ikke frie os deraf og skyde vort Ansvar over paa Andre, fordi Sagen er meget vanskeligt. Man vilde ved at gaae frem paa den af mig antydede Maade undgaae det efter min Mening aldeles uheldige Affnit i Loven om Taxationerne. For at en Afsløsning skal være billig, forekommer det mig nemlig, at den maa stille begge Parter lige, men jeg kan ikke see, at det foreliggende Forslag gjør dette, og jeg maa oven i Kjøbet sige, at jeg ikke kan see, at dette overhovedet ved Taxationssystemet kan finde Sted. Efter det foreliggende Forslags § 4 er det alene Fæsteren, der kan forlange sig Gaarden overdraget; han kan komme og sige: jeg vil nu have den Contract hævet, som jeg i sin Tid har indgaaet; nu vil jeg være Selveier. Godseieren har ikke nogen lignende Ret og Grunden dertil er ganske naturlig den, at man nok kan tvinge Folk til at sælge, men ikke til at købe. Man har ogsaa selv følt det Sandsynlige i, at Taxationerne muligvis ikke kunde træffe den virkelige Værdi, thi man har i Loven sat, at, uagtet vedkommende Bønde selv forlanger Taxation, maafee mod Godseierens Dnsse, saa skal han dog ikke være bunden ved denne Taxation, men han kan komme og sige: nei, jeg vil ikke endnu gaae ind derpaa, thi jeg finder, at Taxationssummen er for høi; om 5 Aar kan han komme igjen og forlange Taxation, og han kan saaledes blive ved at probere, om Taxationssummen ikke endelig kan blive